

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Будзар Павло Степанович ЩОДО ПРИБУТКУ ЯК ЧИННИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	279
Зарічанський Григорій Віталійович ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	282
Ляховецький Олександр Олександрович ЩОДО СМАРТ-КОНТРАКТІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ	284
Неділько Сергій Миколайович ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОВАРИСТВ ВЗАЄМНОГО СТРАХУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ НОРВЕГІЇ	287
Попович Павло Олександрович ІНТЕГРАЦІЙНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД, ЗА УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ	291

СЕКЦІЯ 16. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитонова Тетяна Євгенівна ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЕРВІТУТНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ	294
Григор'єва Христина Антонівна СУБ'ЄКТИ ПРАВ НА ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ	297
Заверюха Марина Михайлівна НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВАХ	300
Канівець Людмила Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	302
Караханян Карина Мартинівна ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ВОЄННИЙ ЧАС ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	305
Платонова Євгенія Олегівна ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	307
Чумаченко Інна Євгенівна ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПОРУШЕННЯМ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	310
Берзінь Сергій Людвигович ПРАВОВІ СПОСОБИ СТИМУЛЮВАННЯ МЕЛІОРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ	313
Поліщук Єгор Сергійович НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ДОБРОСОВІСНОГО НАБУВАЧА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ	315
Щербаков Юрій Сергійович ЗЕМЕЛЬНІ СЕРВІТУТИ ДЛЯ ПОТРЕБ ЕНЕРГЕТИКИ: ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ	318
Юров Максим Юрійович ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ	320

СЕКЦІЯ 17. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Шамша Ігор Володимирович СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ НАРЦИСІЗМУ В МЕДІЙНИХ ПРАКТИКАХ	323
---	-----

арбітражних судів та їх оспорування URL: https://icac.org.ua/wpcontent/uploads/Oglyad_ICAC.pdf

6. Регламент Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України. ICAC. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament_ICAC_UA_2022.pdf

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, арбітражне застереження, публічний порядок, дійсність арбітражного застереження.

Keywords: international commercial arbitration, arbitration clause, public policy, validity of arbitration clause.

Будзар Павло Степанович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО ПРИБУТКУ ЯК ЧИННИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Будь-який суб'єкт комерційної господарської діяльності мріє про отримання прибутку та саме прибуток є ключовим її нормативним чинником за ст. 42 Господарського кодексу України. У фаховій літературі категорія «прибуток» досліджується різноманітними фахівцями, як юристами, так й економістами, так й соціологами. Майже всі наукові думки пов'язують прибуток із підприємництвом та його суб'єктами, адже, саме «прибуток відіграє вирішальну роль в підприємницькій діяльності і є одним з головних показників діяльності підприємства. Він характеризує можливість інноваційного розвитку, реконструкції та модернізації його виробництва» [1]. Цікавою є позиція С. В. Мочерного та Я. С. Мочерної, які дають визначення сутності прибутку як «головної мети діяльності підприємства, що реалізується в процесі виробництва та реалізації товарів з використанням найманої праці, діяльності самих підприємців, отримуваного синергійного ефекту від взаємодії найманих працівників із засобами виробництва, а також виражає певну сукупність відносин економічної власності при здійсненні названих видів діяльності та праці» [2, с. 331]. Тобто, саме прибуток ще й виступає показником виробництва як нормативної складової господарської діяльності за ст. 3 ГК України. За тлумаченням існують різні аспекти визначення прибутку, так, тлумачний словник сучасної української мови трактує прибуток наступним чином: «Сума, яка складає різницю між доходом і витратами; дохід, одержаний від якої-небудь діяльності; приріст, збільшення чого-небудь» [3].

Взагалі С. Юшко визначає: «прибуток як кінцевий результат діяльності суб'єкта господарювання, який характеризує абсолютну ефективність його роботи. В умовах ринкової економіки прибуток є важливим фактором стимулювання виробничої і підприємницької діяльності підприємства й утворює фінан-

сову основу для її розширення, задоволення матеріальних і соціальних потреб трудового колективу»[4, с. 67]. Але не тільки погашаються зазначені зобов'язання, а й будь-які зобов'язання та саме за рахунок прибутку можливо збільшити кількісні та якісні показники господарської діяльності. Також прибуток виконує мотиваційно-стимулюючу функцію, тобто суттєво впливає на поведінку підприємця, мотивуючи його продовжувати здійснювати господарську діяльність та знаходити й використовувати шляхи та потенціал щодо збільшення її ефективності, конкурентоспроможності, доцільності, запровадження сучасно-інноваційних технологій тощо.

В економічному сенсі на думку В. Вороніної прибуток представляє собою «чистий дохід підприємця на вкладений капітал, виражений у грошовій формі, що характеризує винагороду за ризик підприємницької діяльності та визначається як різниця між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності та спрямований на досягнення конкретного рівня конкурентоспроможності й іміджу підприємства»[5, с. 11]. Тобто, вбачається взаємозв'язок та взаємовплив прибутку із конкурентоспроможністю через здійснення підприємництва з метою стабільності й ефективності його позиції на певному сегменті ринку.

Деякі вчені поняття «конкурентоспроможність» визначають через категорію «прибуток, так, наприклад, зазначається: «Конкурентоспроможність це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в умовах ринкових відносин і одержувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і підтримки продукції на високому якісному рівні» [6, с. 109]. Також навпаки, деякі вчені категорію «прибуток» визначають через «конкурентоспроможність», так, фахівці через ціноутворення зазначають: «Важливим чинником, що впливає на величину прибутку є ціна продукції, адже вільні ціни встановлюються самими підприємствами залежно від конкурентоспроможності цієї продукції, попиту й пропозиції на аналогічну продукцію інших виробників. Тому рівень вільних цін на продукцію у певній мірі є чинником, який залежить від підприємства. Не залежать від підприємства державні регульовані ціни, наприклад, на продукцію підприємств-монополістів»[7, с. 188]. Слушною є думка, за якою саме прибуток представляє собою «одну з основних цілей підприємницької діяльності, а зростання динаміки економічних відносин і глибинна трансформація їх внутрішньої природи, підвищення ролі інноваційного чинника у забезпеченні конкурентоспроможності та довгострокової результативності діяльності підприємства визначають необхідність переосмислення аналітичного інструментарію управління результативністю діяльності сучасного підприємства» [8, с. 101].

Також слушною є думка І. Бланк, за якою «при посиленні конкурентної боротьби підприємство неспроможне далі підтримувати рівень продажів за допомогою зниження ціни, оскільки робота стає неефективною, збитковою. Задля підтримки ефективності підприємству потрібно знижувати витрати пропорцій-

но зниженню ціни або ж збільшувати обсяг виробництва іншої продукції, попит на яку ще не вичерпаний. Така стратегія дозволить постійно зберігати досягнутий рівень рентабельності і навіть, при не сприятливій кон'юктурі, підвищити його. Прибуток підприємства виступає основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення усіх форм інвестування. Вся діяльність підприємства спрямована на забезпечення зростання прибутку або його стабілізації на певному рівні» [9, с. 229].

Досліджуючи чинники впливу на прибуток, його формування та збільшення вчені висловлюють думку про те, що «на формування прибутку суб'єктів господарювання впливають різні фактори, які можна класифікувати на наступні: матеріально-технічні – використання більш прогресивних, економія основних і оборотних засобів; організаційно-управлінські – створення новітніх організаційних утворень з метою ведення господарської діяльності та інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень; економічні – пошук внутрішніх резервів і підвищення ефективності господарської діяльності шляхом аналітичних досліджень; соціальні – забезпечення належних умов праці та підвищення кваліфікації персоналу; екологічні – виробництво екологічно чистої продукції та застосування безвідходних технологій; ринково-маркетингові – формування попиту покупців; господарсько-правові – формування державою довгострокової (стратегічної) та поточної (тактичної) економічної та соціальної політики, спрямованої на реалізацію й оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання та споживачів, різних суспільних верств населення в цілому; адміністративні – організація державного управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання через державне замовлення, ліцензування, патентування і квотування, сертифікацію і стандартизацію, застосування нормативів і лімітів, регулювання цін і тарифів, надання дотацій, компенсацій і субсидій» [10, с. 437]. У сукупності всі зазначені фактори впливають на наявність, формування, збільшення та збереження прибутку, який, також, може бути використаний на удосконалення та модернізацію господарської діяльності.

Таким чином, прибуток є важливою господарсько-правовою категорією комплексного характеру, що виступає загально-ефективним показником (результатом) виробництва іншої діяльності як нормативної складової господарської діяльності та визначає рівень конкурентоспроможності (рентабельності, можливості розширення, застосування сучасних інноваційно-цифрових технологій тощо) суб'єкта господарювання в умовах ринкових відносин.

Список використаних джерел:

1. Чорна Л. О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
2. Мочерний С. В. Політична економія : навч. посіб. / С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна. 2-ге вид; випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 684 с.

3. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика: Близько 60000 слів / за заг. ред. проф. В. С. Калашника. Харків : ФОП Співак Т. К., 2009. 960 с.

4. Юшко С. В. Оцінка чинного механізму визначення прибутку як об'єкта оподаткування. *Фінанси України*. 2010. № 5. С. 66–75.

5. Вороніна В. Л. Управління прибутком торговельних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2014. 23 с.

6. Стратегічне управління : навч. посібник / В. Л. Дикань та ін. Київ : Центр уч. літератури, 2013. 272 с.

7. Іванюта П. В., Лугівська О. П. Управління ресурсами і витратами : навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. Іванюти С. М. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 320 с.

8. Олексюк О. І., Дзюбенко Л. М. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній. *Фінанси України*. 2006 № 12. С. 101–111.

9. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент. Київ : Ніка центр, 2009. 528 с.

10. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : «ЦУЛ», 2008. 566 с.

Ключові слова: прибуток, господарська діяльність, конкурентоспроможність, виробництво, ризик, суб'єкти господарювання.

Keywords: profit, economic activity, competitiveness, production, risk, business entities.

Зарічанський Григорій Віталійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри господарського права і процесу

ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Віртуальні активи стають все більш поширеним явищем у сучасному цифровому суспільстві, активно проникаючи у сферу господарської діяльності. Їх застосування як об'єкта договірних зобов'язань викликає значний інтерес серед правників, економістів і підприємців. Йдеться про нематеріальні блага у формі електронних даних, які мають цінність та можуть бути предметом обігу нарівні з традиційними видами майна. Українське законодавство, відповідаючи на виклики цифрової економіки, вже закріпило поняття віртуального активу, зокрема у Законі України «Про віртуальні активи», проте механізми їх договірного використання в господарській діяльності все ще перебувають на стадії становлення [1].

З правової точки зору віртуальний актив є нематеріальним майном, яке, хоча і не має фізичної форми, може бути об'єктом права власності та інших речових і зобов'язальних прав. Відповідно до цивільного законодавства України, предметом зобов'язання може виступати будь-яке майно, у тому числі те, яке ще не